

Georgi Gospodinov  
VRTNAR IN SMRT

prevedel Borut Omerzel

Vsaka zgodba, tudi če se je res zgodila in je osebna, ko enkrat preide skozi jezik, ko se odene v besede, nam ne pripada več, odtlej prav toliko pripada redu resničnosti kot redu fikcije.

## Epigrafi

*Smrt je češnjevo drevo, ki zori brez tebe.*

Gaustin, *Botanika in nesmrtnost*

*Raj, to mora biti stanje, v katerem preneha bolečina.*

Lars Gustafsson, *Čebelarjeva smrt\**

*Obdeloval je zemljo,*

*pod katero danes leži ...*

Anonimni epitafi za vsak primer

*Vsak angel je strašen.*

Rainer Maria Rilke, *Devinske elegije\*\**

8

9

*Ni hudega.*

Moj oče

---

\* Lars Gustafsson, *Čebelarjeva smrt*. Ljubljana 2000, str. 104, prev. H. Bauman. (Vse opombe so prevajalčeve.)

\*\* Rainer Maria Rilke, *Devinske elegije*. Ljubljana 1988, str. 71, prev. K. Kovič.

# 1.

Moj oče je bil vrtnar. Zdaj je vrt.

Ne vem, kje naj začnem. Naj bo to začetek. Gre za konec, seveda, toda kje se konec začne?

*Mislim, da sem se polulal*, je rekel oče na pragu. Stal je med podboji vhodnih vrat, bolezensko shujšan, rahlo sključen, s tisto sključenostjo, značilno za visoke ljudi. Pripeljali so ga pozno zvečer, čisto proti koncu novembra. Tristo kilometrov je prepotoval leže na zadnjem sedežu, da bi nekoliko ublažil bolečino. Uspelo mi je dobiti termin za preiskavo naslednji dan.

*Polulal sem se*, je ponovil, osramočen kot majhen otrok, opravičujoče in s tisto svojo značilno samoiронijo: *na stara leta sva se pa res osmešila*.

Vse je v redu, sem rekel, in na hodniku sva se lotila preoblačenja, pri tem pa zaprla vrata dnevne sobe.

*Strah me je*, mi je hči v nekem trenutku zašepetala na uho. Zdaj se zavedam, da je bila ona prva, ki je to začutila. Jaz še nisem vedel, nisem hotel vedeti.

Naj že tukaj povem, da junak na koncu te knjige umre. Pravzaprav niti ne na koncu, ampak že na sredini, potem pa je spet živ, v vseh zgodbah pred svojim odhodom ali po njem. Kajti, kot je govoril Gaustin, v preteklosti čas ne teče v eno smer.

Kot otrok sem v knjižnici izbiral le knjige, napisane v prvi osebi, ker sem vedel, da v njih glavni junak ne bo umrl.

No, ta knjiga je napisana v prvi osebi, čeprav njen pravi junak umre. Preživijo le pripovedovalci zgodb, a tudi oni bodo nekoč umrli.

Preživijo le zgodbe.

In vrt, ki ga je moj oče zasadil, preden je odšel.

Zagotovo zato pripovedujemo. Da ustvarimo še en vzporeden koridor, kjer je svet z vsemi v njem na svojem mestu. Da preusmerimo pripoved v drugo gredo, ko postane nevarno in pridrvi smrt – kakor vrtnar preusmeri vodo v naslednjo gredo na vrtu.

Želim si, da bi te strani prežemala svetloba, mehka popoldanska svetloba. To ni knjiga o smrti, temveč o žalosti za življenjem, ki odhaja. Razlika je. O žalosti ne le za satjem, polnim medu, temveč še večji žalosti za praznimi celicami tega satja. Žalosti za tistim satjem, ki se ga spominjajo tudi voščene sveče, medtem ko dogorevajo v naših rokah.

*Ni hudega*, kot je govoril.

## 2.

Beležnica, v katero zdaj pišem (v beležnice pišem že trideset let), se povsem nedolžno začne oktobra. Takrat se tega še nisem zavedal, njega pa je že bolelo. Znaki so bili tam, očitni, a smo jih razbrali prepozno. Spet sem nekam odhajal, tokrat v Krakov.

*No, ko se vrneš, pridi za nekaj dni sem, da se malo odpočiješ.*

Bilo je izjemno intenzivno leto, polno potovanj. *Pridi za nekaj dni sem, da se malo odpočiješ ...* Takrat temu nisem posvečal posebne pozornosti. Vedno je godrnjal, da prihajamo prereditko, da si ne vzamemo počitka. Zdaj v teh besedah berem nekaj drugega. *Pridi za nekaj dni sem, slišim, ostani malo pri meni, opešal sem, ne vem, ali bom preživel zimo.*

Tistega oktobra, ko sva se videla za en dan, tik preden sem odšel, ob grmu zadnjih oktobrskih vrtnic:

Hja, malo me zbada v križu.

V križu?

In se pomika navzgor.

Do kod?

Do ramen. Pa v prsih me tišči ...

Šel je k zdravniku v mesto. Dobil je tablete. Koga pa ne boli križ, sploh ob vsem tem delu na vrtu ... Tablete so sprva pomagale.

Čakalo me je še zadnje potovanje na Portugalsko, potem pa do konca leta nič več.

Kako si, se držiš?

Ni hudega, je rekel. »Ni hudega« je bila njegova najljubša fraza. Pripravljen odgovor na vsako vprašanje.

Te zelo boli križ?

Ni hudega.

Zdi se mi, da si shujšal.

Ni hudega.

Toda takrat – tega se zavedam šele zdaj, ko si tisti oktober znova in znova preigravam v glavi – mi je, ko sva se objela v slovo, tik preden sem sedel v avto, rekel še nekaj: *Ni hudega, počakal bom, da se vrneš.*

Sem to takrat sploh opazil? Da in ne.

Pri devetinsedemdesetih je skrbel za ogromen zelenjavni, sadni in cvetlični vrt. V njem je bilo vse: paradižniki, paprike, krompir, koruza, jagode, potonike, vrtnice, tulipani, sadna drevesa. Sajenje, pletje, zalivanje, okopavanje, škropljenje, privezovanje ... Prepričevali smo ga, naj se že ustavi, naj vsaj malo izpreže. Spomnim se, da sem mu takrat, ob tisti zadnji oktobrski vrtnici, svetlo vijoličasti, vnovič rekel, da se bo, če bo tako nadaljeval in ne bo šel k zdravniku, preprosto zgrudil in vrt bo pred njegovimi očmi prerasel plevel. Čudno, katerim besedam usoda – ali kakorkoli že imenujemo tisto, kar se skriva v prihodnosti – prisluhne. Danes vidim v svoji pripombi vso odloženo krutost.

### 3.

Vedel sem, da je ta vrt nekaj posebnega. Po prvem raku mu je rešil življenje in mu podaril še sedemnajst let, a prav on naj bi ga nazadnje tudi pokončal. Začel ga je iz nič, na praznem dvorišču podeželske hiše, ki jo je kupil moj brat. Tukaj mi je najlepše, je govoril. Kemoterapije in obsevanja, ki jih je prestal, so mu sicer pomagali, a so terjali tudi visok davek. Spominjam se, da se mu niso nikoli več povrnili stari smeh, tista vedrina in vznesenost. Za več ur je obmolknil, počasi zmajeval z glavo, kakor da se je pogreznil v nekakšen svoj brezglasni monolog.

Vrt je bil njegovo drugo možno življenje, njegov glas in vse zamolčano. Skozenj je govoril, njegove besede so bile jabolka, češnje, veliki rdeči paradižniki. Ko sem prišel tja, me je vedno najprej popeljal po njem in mi ga razkazal. Vsakič je bil drugačen.

Rad sem bil tam, zlasti spomladi, ko sem glavo zakopal med veje bohotno razcvetene slive, zaprl oči in poslušal brenčeči zen čebel. Včasih pa sem ga skrivaj sovražil, medtem ko sem gledal očeta, mršavega, golega do pasu, posutega z brazgotinami od operacij, kako zamahuje z motiko. Z vrtom sta postajala eno; on ga ni zapustil, a tudi vrt ga ni več izpustil. Med njima je bila neka posebna usojenost, nekakšna faustovska kupčija. Ta vrt bi lahko postal poguben. Predstavljal sem si, kako mu počasi srka moč, kako z njo hrani sadeže in vrtnice, kako češnje, tulipani

in paradižniki postajajo čedalje bolj rdeči, on pa vse bolj bled.

Poleg vsega drugega je moj oče znal vsak kraj spremeniti v vrt, vsako hišo v dom. To je posebna spretnost. Vsako stanovanje, v katero smo se kdaj preselili – in selili smo se pogosto, kdo ve zakaj –, je sčasoma nekako postalo domače. Zato se danes, poleg vsega drugega, počutim brezdomen. Ne morem pozabiti, kako mu je uspelo preseliti celo vrt. Previdno je izkopaval čebulice hijacint, narcis, lilij, potonik in tulipanov – še posebej so mu bili ljubi temno modri nizozemski tulipani, od katerih se ni nikoli ločil – in jih ob vsaki selitvi znova zasadil na vrtu nove hiše.

Ali niso morda rože skrivni periskopi mrtvih, ki ležijo pod njimi in skozi stebila motrijo svet?

14  
15

Da, moj oče je bil vrtnar. Zdaj je vrt.

#### 4.

O čem govorimo, ko govorimo o smrti? O tistem, ki je odšel, ali o sebi? O sami odsotnosti? Tako zelo ga ni, da ta odsotnost zapolnjuje vsako prosto minuto.

Njegova dosedanja navzočnost je potrjevala tudi mojo lastno navzočnost, navzočnost mojega otroštva. Po drugi strani pa njegova odsotnost požene v pogon ves mehanizem spomina. Zdaj se prebujajo stvari, na katere že dolgo nisem pomislil; prebujam jih, da bi bil prepričan, da je vse to obstajalo. Voljni in nevoljni spomin delujeta skupaj, zavrtita zarjaveli mehanizem spomina, čistita ali pa si tam, kjer se ne vidi jasno, kaj tudi izmislita. In priznati je treba, da je to delo spomina prav toliko namenjeno tistemu, ki je odšel, kot nam samim, v nekem smislu egocentrično delo reševanja samih sebe, našega lastnega obstanka po tem, ko nekdo odide.

*Ali sploh še obstajamo, ko odide tudi zadnji človek, ki se nas spominja iz otroštva?*

O čem govorimo, ko govorimo o smrti? O življenju, seveda, o vsej njegovi očarljivi minljivosti.

## 5.

Kličem iz Lizbone, okoli mene hrup, poteka filmski festival, prehajam iz filma v film, v žiriji sem, kličem med dvema filmoma. Očka, kako je s križem? V redu, ni hudega. Pokličem mamó. Mama, kako je z očetom? No, dobro je, tukajle leži. Mažem ga s kačjim strupom. Kakšnim kačjim strupom? No, ena bolničarka je rekla, da zelo pomaga pri bolečinah, in mi ga je malo nalila.

Oče in mama sta preživela pandemijo, cepila sta se, samota in podeželska hiša, v kateri sta živela, sta ju rešili. On – že preživel enega raka, ona – z diabetesom, idealni žrtvi tistega virusa. Na začetku pandemije sem bil spet nekje drugje, leto dni v Berlinu; vsak dan smo se slišali, skušal sem ujeti vsako spremembo v njunih glasovih: glas imaš malo hripav, še zaznavaš vonje, si si izmeril saturacijo ...

## 6.

Bilo je konec novembra, ko je prišel v Sofijo na preiskave, z eno torbo, usnjeno jakno in sprehajalno palico. (Usnjena jakna in sprehajalna palica, ki jo je sam izrezljal, to je bil v celoti on.) Sam se je povzpел po stopnicah do četrtega nadstropja brez počitka, presenetil je celo samega sebe. Pred njim so bili še trije takšni vzponi (in le dva spusta), vendar tega takrat še nismo vedeli. Vzpenjal se je vedno počasneje in teže, med zadnjim vzponom smo prinesli stol, da je počival na vsakem podestu.

Bilo je štiriinšestdeset stopnic, štel sem jih v mislih.

Prepričan sem, da jih je štel tudi on.

Ostalo mu je še sto dvaindevetdeset stopnic.

Naslednji dan je bila na vrsti preiskava z izotopi. Tista, pri kateri ti vbrizgajo snov, ki se po določenem času nabere na mestih z *metabolično aktivnostjo*, in potem *zasvetiš kot božično drevesce*, kot se je izrazil eden od zdravnikov. Kmalu sem izvedel, da izraz metabolična aktivnost, ki mi je sprva zvenel povsem nedolžno, v resnici največkrat pomeni tumorska žarišča ali metastaze. Epikriza je napisana tako, da jo bolnik lahko razume, če se potrudi. Če pa se odloči, da noče vedeti, ima tudi to možnost.

*Met. v levem 4. in 9. rebbru ter v desnem 7. rebbru, nejasne lezije v jetrih, spremembe v kostni strukturi, degenerativne in osteoartritične spremembe, poveča-*

*no kopičenje radiofarmaka v hrbtenici, znaki slabo opredeljenih osteolitičnih lezij. Del ugotovitev je smiselno dodatno razjasniti za izključitev ...*

Držite se, reče zdravnica, prijateljica, pisateljeva žena, med kratkim premorom mi razlaga izvide, medtem ko je oče na stranišču. Čutim, kako skuša v očitno neusmiljeno jasnih rezultatih preiskave najti kaj nedolžnega, kakšno dvoumnost. So tudi primeri, pravi, ko stanje miruje ali napreduje zelo počasi, tvoj oče pa se zdi trdoživ človek.

Odpeljal sem ga domov in šel kupit nekaj hrane. Hotel sem ostati malo sam in jokati kot otrok.

Ni bilo kje.

Nekateri so se mi na ulici smehljali, me pozdravljali, me prepoznavali. Zavil sem v prvo stransko ulico – hvala bogu, bila je skoraj prazna – in pustil, da solze tečejo. Hodil sem do konca ulice, se vrnil na njen začetek, potem spet do konca, nekakšno patroljiranje žalosti. Moral bi poklicati brata, pa nisem imel moči. Potem sem ga vendarle poklical, na kratko povedal, da stvari niso videti dobro, da bodo potrebne preiskave, nisem mogel več govoriti, prekinil sem.

V tem patriarhalnem svetu pravijo, da ni nič strašnega, kadar jočejo otroci, strašno je, kadar jočejo odrasli. A ko si hkrati otrok in odrasel in si pravkar izvedel, da tvoj oče umira ...

Dan je bil leden in sončen, ljudje so med opoldanskim odmorom šli ven kaj pojest, eden je sprehajal psa, živahno so gestikulirali, se smejali ... Konec

sveta ne pride k vsem hkrati. Očetje vseh teh ljudi so živi, sem pomislil. In se ob tej misli zdrznil. Tudi moj je bil še živ.

Nikoli ne bom pozabil, kako je nekega popoldneva na začetku osemdesetih sosed iz hiše na drugi strani ulice v kopalnici glasno jokal. In skozi majhno priprto okno se je ta jok razlegal nad tiho uličico. Gotovo se je zaprl tja, da ga nihče ne bi slišal, a slišali so ga vsi. Star sem bil deset let in vedel sem, da se je zgodilo nekaj nepovratnega – in kaj je bolj nepovratnega kot smrt. Sosed je pravkar izvedel, da je umrla njegova vnukinja, bila je mojih let. Tistega popoldneva sem spoznal dvoje: da ne umirajo samo starci in da mora biti zelo strašno, ko umre kdo od bližnjih, če celo odrasel moški tako obupano joče. Bil sem sam doma in obstal kot okamnel. Spraševal sem se, ali naj grem k sosеду. Bal sem se, da si bo kaj storil, čeprav je bilo okence veliko premajhno, da bi skočil skozenj, a morda kako drugače, kdo ve. Nikoli ne bom pozabil tistega obupanega joka, ki se je ob treh popoldne razlegal z minareta kopalnice.

Človek večkrat v mislih pokoplje svoje starše. Strah, da bodo nekega dne umrli, je gotovo eden najzgodnejših strahov. Kot otrok sem sredi noči vstajal, da bi preveril, ali mama diha, se je spominjal prijatelj. Otrokov naravni strah za tiste, brez katerih bi ostal sam. Strah zanje ali bolj zase? Nisem prepričan, da ta dilema takrat sploh obstaja. Gre za isti strah.

To je bil tudi moj prvi strah, moja prva ponavljajoča se nočna mora, moj prvi povod za pisanje. Pregarjale so me sanje, preproste in srhljive. Oče, mama in brat so na dnu vaškega vodnjaka in nikoli ne bodo prišli ven. Jaz sem zunaj, rešen, toda sam. Tu je dvojno dno mojega strahu ali dno mojega dvojnega strahu. Najprej zanje, in drugič, naj se sliši še tako čudno, da so me zapustili. *Zakaj nismo skupaj, četudi na dnu tega vodnjaka?* Star sem bil šest ali sedem let. To nočno moro sem hotel takoj povedati babici, pri kateri sem živel. Ustavila me je s prstom na ustih – naj molčim, kajti sanje, ki jih povemo, se uresničijo, *napolnijo se s krvjo*, kakor je rekla. Toda sanje so se kar naprej ponavljale in nisem mogel več molčati. Tedaj sem se jih odločil zapisati. Skrivaj sem iztrgal list iz dedkove beležnice, vedel sem, da se pisanje začne z grehom, in s prvimi, komaj naučenimi črkami sem te sanje okorno spravil na papir. To sem povedal že kdaj prej. Teh sanj nisem nikoli več sanjal. Toda prav tako jih nikoli nisem pozabil. To je bila cena.

Zdi se mi, da se ta nočna mora, odložena za petdeset let, zdaj, s smrtjo mojega očeta, počasi začenja polniti s krvjo.

Ko to pripovedujem, se nenadoma spomnim, da se je oče v resnici spustil v vodnjak. In to prav takrat, ko me je začela mučiti ta nočna mora. Čudno, k tem sanjam sem se večkrat vračal, a šele zdaj je na površje priplaval konkreten dogodek.

Da, oče se je moral spustiti v prav ta vodnjak in iz- vleči črpalko, ki se je nenehno kvarila. Vodnjak je bil globok kakšnih štirinajst metrov, črpalka pa je visela na dvanajstem. Stal sem tam in umiral od strahu za očeta. Glej, zdaj ga privezujejo z vrvjo, ovijajo mu jo okoli pasu in ramen, on stopi na rob vodnjaka. Drugi moški se gnetejo okrog njega. (Zakaj se ne spusti kdo od njih, zakaj prav on?) Vrv je navita na vitlu vodnjaka. Oče se oprime kamnitega roba, reče *ni hudega* (ta isti *ni hudega*, ki ga govori tudi zdaj, v svojih zadnjih dneh) in potone v temo. Vrv se začne počasi odvijati, vitel srhljivo škripa in to samo še krepi moj strah. Kaj pa, če ne zdrži teže in se zlomi, oče je ogromen, predstavljam si, kako njegovo težko telo pada navzdol, imam strašno domišljijo, en, dva, tri metre navzdol v temo in grozo. *Spuščaj, spuščaj*, je slišati njegov glas kakor iz lijaka, *ni hudega, spuščaj ... stooooj*. Moje telo je otrpnilo od strahu, v mislih štejem. Zakaj ga še ne vlečejo gor, vlecite ga ven, vlecite ga ven ...

Si končal, vpijejo moški zgoraj. Ahaaa, zdaj sprašujete, prej pa vas je bilo strah spustiti se dol. Tri dolge sekunde, preden odgovori. *Snel sem jo, tega*

*hudiča ... Vleci gor ...* In vitel začne spet škripati, en, dva, trije obrati, očeta še ni, dvanajst metrov je veliko časa, še malo, še malo, in njegovi kodrasti črni lasje se prikažejo na robu vodnjaka, povsem prekriti s pajčevino in sivkastim prahom. Živ je.

Čez petdeset let ga bodo spet počasi spuščali z vrvmi. Tokrat le dva metra. In spet se bom bal, da ga ne izpustijo; malo ga nagnejo na eno stran, potem ga spet poravnajo, štirje možje, ki to počnejo poklicno. Spet sem hkrati star šest in šestinpetdeset let, toda tokrat nimam nobenega upanja.

## 8.

Ta knjiga se lahko začne tudi tukaj, na sofijskem letališču. Lahko ima mnogo začetkov, le konec je eden. Toda tudi ta je gibljiv, vsaj dokler pripovedujemo. To je moje prvo potovanje, odkar ga ni več. Pomislim, da pravzaprav nikoli nisva bila skupaj na letališču in da letališča ne bi smela prebujati spomina nanj. Kot da sem tukaj na nikogaršnji zemlji, v hladni, s preteklostjo neobremenjeni coni. Ampak pred odhodom me je vedno poklical, navadno po mami, da mi zaželi srečno pot. To je dovolj, da me bo odslej vsako letališče spominjalo nanj in da bodo odslej vsi poleti drugačni.

In tako je prvi polet po očetovi smrti tudi moje prvo potovanje v Indijo. Še nikoli nisem letel tako daleč na vzhod. Oče se mi prikaže neposredno, brez predhodnega opozorila. Zdaj lahko mirno potuje z menoj kamorkoli, skenerji ga ne zaznajo, čaka me, medtem ko pregledujejo moj kovček, brezbrizno si prižiga cigareto (kljub prepovedim), se sprehaja naokrog s tisto eleganco popotnika brez prtljage. Zdaj je prišel njegov čas, da leti, da potuje, prej ni smel, niti denarja ni imel, a ko je končno smel, mu je bilo povrhu še slabo. Letališča in letala postanejo njegov najljubši kraj, kjer se mi začne prikazovati.

Zgodi se tudi, da se mi prikaže skozi obraze drugih ljudi, ki citirajo njegovega, ali skozi geste in hojo, ki spominjajo na njegove. Včasih je prikazovanje kakor pri Proustu, z določenim vonjem ali okusom, s spo-

minom ustnega neba. Na letalu za Indijo postrežejo kozji sir z listom klasaste mete. Prav klasaste, ne poprove. In ta trpki, prežvečeni list razpre na ustnem nebu – in na nebu – vrt mojega očeta s klasasto meto, posajeno ob ograji, ki smo jo trgali in polagali na narazane paradižnike, tudi ti so bili z istega vrta. Še več, klasasta meta je bila na jurjevo še posebej pomembna kot začimba za jagnjetino, pečeno v peči. Tisto jurjevo, za katero se je oče pred dvema mesecema pogajal z zdravnikom in prosil Gospoda za odlog. Vidim ga, kako sedi za jurjevsko mizo, s svojo čašo in svojimi vilicami, samo on jih je uporabljal, kako si naliva žganje, hvali solato in skorjico pečenke in nas spodbuja, naj si še vzamemo.

Tako se mi oče prikaže v listu klasaste mete, dvanajst tisoč metrov visoko, nekje med Evropo in Azijo, v noči sveta.

24  
25

Nazaj letim v Sofijo prek Istanbula. Popoldanski let, ti so mi najljubši. Zdaj imam poseben razlog, da gledam skozi okno. Letalo leti natanko nad vasjo, kjer je hiša z očetovim in maminim vrtom. Ta letala sem opazoval od spodaj, s samega vrta. Zdaj lahko na zaslonu spremljam, nad čim letimo. Gledam, kako se na soncu zalesketa reka, vem, katera je, pes Džako spodaj gotovo laja. Če bi bilo prej, bi se oče vzravnal nad gredami, za hip odložil motiko in pogledal navzgor. Ali to letalo leti tudi nad pokopališči? Letimo na enajst tisoč sedemsto metrih, kaže zaslon. Se duše dvigajo tako visoko? Ali pa vendarle prebivajo tam spodaj, med gredami tulipanov in madronščic?

*Nad oblaki ni oblakov,  
nad oblaki ni oblakov,  
kakor po naši smrti ni smrti ...*

To sem zapisal nekje v svojih prvih beležkah. Kaj sem takrat sploh razumel o smrti? Pozneje sem podobne besede našel tudi v drugih knjigah. Ostane nam vsaj tolažba, da bomo smrt svojih staršev preživel samo enkrat. O lastni smrti niti ne govorim. Te ne bomo preživel niti enkrat.

## 9.

Naštevanje bolezni ... Oče našteva svoje bolezni, kakor Homer našteva ladje v drugem spevu *Iliade* ali opisuje kovanje Ahilovega ščita v osemnajstem spevu.

Ta knjiga bi se lahko začela tudi tako. Ko je oče pri zdravniku začel naštevati svoje bolezni, je zunaj sijalo jutranje zimsko sonce, potem se je začelo mračiti, nato se je spet zdanilo, sneg se je začel topiti, pojavili so se prvi zvončki, zapihal je beli veter (dedek je vedno govoril: ko pride beli veter, ni več hudega, zimi je odklenkalo), od nekod so se zaslišale ptice, med njimi pa se je najjasneje slišala kukavica, ki ni nehala kukati in je vsem radodarno odmerjala leto za letom; drevesa so se olistala, minila je velika noč, prišlo je jurjevo ... Oče je še kar pripovedoval in pripovedoval, zdravnik pa je poslušal z napol odprtimi usti ...

Ta Šeherezada – moj oče!

Ni nehal, z vsako zgodbo si je pridobil še en dan, kakor da bi vedel, da bi se, če bi za hip utihnil, zima vrnila in ne bi dočakal ne zvončkov, ne kukavice, ne jurjevega ...

Zdravnik ga je samo vprašal, ali je za čem že bolehal.

On pa je čakal prav na to. Vse njegovo telo je bilo popisano z zgodbami teh bolezni. Ni bil več telo, bil je svitek.

*Leta 195..., bil sem še učenec, zlomil sem si zapetje, bilo pa je takole ... Potem sem si strgal meniskus, potem so mi operirali koleno, evo, tukaj je brazgotina ... Moral sem igrati košarko na državnem prvenstvu in trener mi pravi ... In ta rez tukaj na trebuhu je iz leta 197..., prava klavnica, sedemintrideset šivov ... Potem so mi odstranili žolčnik, jeseni, ob trgatvi, in čutim, da nekaj ni v redu ... Otroka sta bila še majhna, imam dva sinova ... Potem razjeda na dvanajstniku za božič, zbrali smo se, prašič kruli, trušč in ... Potem jetra, slepe biopsije ... Bil je neki star zdravnik v Aleksandrovske ... Njegova zgodba pa je bila takšna ... In potem nekega dne potujem in zatipam tukaj, na vratu, eno bulico, spet klavnica, en zelo prestrašen zdravnik, ne umri, pravi, dokler sem v izmeni, prosim te, in jaz zdržim ... Pred dvema letoma, delam na vrtu, imam vrtnice, paprike, paradižnike, tulipane, in začnem čutiti, da vse odpoveduje, noge, hrbet, nimam več moči, ej, jebenti, komaj še lovim sapo ...*

Njegovo naštevanje bolezni je res zvenelo epsko kakor naštevanje ladij v *Iliadi*. Bilo je še celo obilnejše in slikovitejše kakor kovanje Ahilovega štita. V teh zgodbah je bilo vse – nebo in zemlja, obe mesti in vas z vsemi njenimi letnimi časi, poleti ob žetvi, jeseni ob trgatvi, pozimi ob božiču; koline pa so bile posebno poglavje, o njih je pripovedoval tako, da je kri brizgala po ordinaciji in malo umazala zdravnikovo belo haljo, on pa, ves zatopljen v pripoved, ni niti trznil. Potem je oče začel pripovedovati o vrtu – začel

je z bolečinami v križu, medtem ko je kopal, nato pa se je pripoved tako razbohotila v vrtnice, češnje in slive, da je vsa ordinacija zacvetela. In ehograf v zdravnikovi roki se je razprl kakor tulipan in ne bi več našel niti sence metastaz.

Pripovedoval je moj oče, pripovedoval na življenje in smrt. Vedel je, da bo, če neha, vse, kar je priklical v ordinacijo, izginilo kakor jutranja rosa na jagodah na vrtu.

Samo dokler je pripovedoval, ga rebra niso stiskala, ga ni rezalo v križu in ga ni prebadalo v prsih, o bolečini ni bilo niti sledu.

Tiho so se v ordinaciji zbrali mlajši zdravniki in medicinske sestre, drugi bolniki so kukali izza vrat, da vidijo, kaj za eno čudo je to, kaj so ta jagnjeta, prašiči, cvetoče češnje in zgodbe. In kdor je poslušal, je bil odrešen bolečin.

Pripovedoval je moj oče, pripovedoval, njegov glas je počasi ugašal in nazadnje, ko se je izgubil še zadnji zvok, je začel opisovati samo še z rokami ...

Tako ga bom pustil, da pripoveduje, ker želim, da je v njegovem romanu svetlo, in ker je bilo tako. Vprašajte zdravnika, če ne verjamete: v njegovem pepelniku je še vedno nekaj cvetnega prahu s cvetoče češnje in na spodnjem robu njegove halje kaplja krvi.